

Úvod do ekonomiky vzdělávání

Předmět zkoumání

- 1) Vnitřní ekonomika školství – zkoumá mikroekonomické aspekty výchovy a vzdělávání (plánování počtu učitelů, žáků, odměňování..)
- 2) Vnější ekonomika školství – zkoumá makroekonomické aspekty vzdělávání (vliv vzdělávání na ekonomický růst, celkové náklady..)

Struktura bloků

- Blok 1: Veřejné služby ve vzdělávání. Teorie lidského kapitálu, investiční přístup k vzdělávání. Vztah mezi kvalifikací a trhem práce. Uplatnění absolventů a problém nezaměstnanosti. Efektivní využití lidského kapitálu.
- Blok 2: Regionální školství. Předškolní, základní a střední školství. Obsahový rámec vzdělávání (kurikulum). Financování regionálního školství. Normativy ve školství. Rozpočtové ukazatele. Tvorba rozpočtu školy a financování. Terciární vzdělávání v ČR. Veřejné, soukromé a státní vysoké školy. Samospráva VS. Systém financování. Problematika zavedení školného v ČR jako alternativní způsob financování vysokých škol. Modely finanční spoluúčasti studentů na studiu.
- Blok 3: Celoživotní vzdělávání. Vzdělávací politika a Evropská unie. Nástroje evropské vzdělávací politiky. Mezinárodní srovnání. Kvalita ve vzdělávání. Hodnocení, sebehodnocení, evaluace. Autoevaluace. Akreditační komise ČR, Česká školní inspekce.

Podmínky absolvování

- Závěrečný test – online (80 bodů)
- Zpracování POTu (20 bodů)
- Ústní zkouška

- Prezentace POTu (20 bodů) - dobrovolné

POT

v rozsahu max 15 normostran, témata v ISU, možné zvolit (po odsouhlasení) vlastní.

Struktura:

- *Obsah*
- *Úvod*
- *Řešení dané problematiky (ve struktuře jednotlivých kapitol je ponechána volnost autorovi/autorům)*
- *Závěr (doporučení)*
- *Seznam literatury*

Citační norma !!!!

Literatura I

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením
- Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání (2007)
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

Literatura II

- Benčo, J.: Ekonomka vzdelávania. Bratislava: IRIS, 2002. ISBN 80-89018-41-6. Kapitola 4 a 6. V knihovně.
- Brdek, M., Vychová, H.: Evropská vzdělávací politika: programy, principy, cíle. Praha: ASPI, 2004, 168 s. ISBN 80-86395-96-0., Evropská unie a vzdělávání: Příloha Učitelských novin 22-23/2003.
- Matějů, P.: České vysoké školství na křižovatce : investiční přístup k financování studia na vysoké škole v sociologické reflexi / Natalie Simonová (ed.) ; Petr Matějů (vedoucí projektu) ; Nicholas Barr ... [et al.].. -- Praha : Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2005.. -- 263 s. : il. ; 24 cm.
- (Ne)rovné šance na vzdělání : vzdělanostní nerovnosti v České republice / Petr Matějů, Jana Straková [editoři] et al. ; Josef Basl ... [et al.].. -- Vyd. 1.. -- Praha : Academia, 2006.. -- 411 s. : tab., grafy + 1 CD-ROM.
- Neziskové organizace ve veřejných službách / Vladimír Hyánek, Zuzana Prouzová, Simona Skarabelová a kolektiv.. -- 1. vyd.. -- Brno : Masarykova univerzita, 2007. -- 293 s.

Doplňková literatura

- Lidský kapitál a investice do vzdělání : sborník z 8. ročníku mezinárodní vědecké konference 20.-21.září 2005 / kolektiv autorů.. -- 1. vyd.. -- Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2005.. -- 184 s.
- Teorie nevzdělanosti : omyly společnosti vědění / Konrad Paul Liessmann ; [z německého originálu ... přeložila Jana Zoubková].. -- Vyd. 1.. -- Praha : Academia, 2008.. -- 125 s.
- Vzdělání a trh : sborník textů / [Tereza Urbanová (editor)].. -- Praha : Liberální institut, 2003.. -- 39 s.

Literatura III – internetové zdroje

- Education at a Glance 2009, OECD
- Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2008/09
- www.msmt.cz
- www.uiv.cz
- učitelské listy
- www.nuov.cz

Vzdělání z hlediska teorie statků

Vzdělání jako veřejně poskytovaný statek

- Veřejně poskytovaný statek (worthy goods) (institucionální hledisko) – veřejná volba
- Ty mohou mít charakter jednotlivých typů statků (ekonomický, charakter spotřeby – smíšený statek, soukromý statek s pozitivní externalitou x povinná školní docházka)
- Garance x produkce
- Financování (soukromá spoluúčast)

Veřejné služby ve vzdělávání

- Služby vytvořené, organizované nebo regulované orgánem veřejné správy k zajištění, aby byla služba poskytována způsobem, který lze považovat za nezbytný pro uspokojení společenských potřeb při respektování principu subsidiarity (Vláda ČR).
- Základní služby – (základní, střední, vysokoškolské)
- Vědecko-výzkumné služby
- Doplnkové služby (stravování, ubytování, mimoškolních aktivit) (Benčo, 2005)

Všeobecná správa

- Státní správa – MŠMT, Česká školní inspekce, krajské úřady, obecní úřady, obce s rozšířenou působností, ředitelé škol a školských zařízení
- Samospráva – kraje, obce, školské rady, vysoká stupeň autonomie vysokého školství

MŠMT

- Výkon dle oblastí – skupiny (7)
- Zřizuje účelová odborná zařízení:
- Výzkumný ústav pedagogický, <http://www.vuppraha.cz/>
- Národní ústav odborného vzdělávání, www.nuov.cz
<http://www.narodni-kvalifikace.cz/>

- Centrum pro studium vysokého školství, <http://www.csvs.cz/>
- Národní institut dětí a mládeže, www.nidm.cz
- Institut pedagogicko-psychologického poradenství, www.ippp.cz
- Národní institut pro další vzdělávání, <http://www.nidv.cz/cs/>
- Ústav pro informace ve vzdělávání, www.uiv.cz
- Centrum pro hodnocení výsledků vzdělávání ,
<http://www.ceremat.cz/>

Funkce ministerstva

- Stanovuje základní principy financování škol a školských zařízení
- Podklady pro sestavování návrhu státního rozpočtu
- Zásady pro přiděl finančních prostředků
- Přímou přiděluje prostředky školám, které zřizuje, církevním školám, veřejným vysokým školám a v nepatrné míře soukromým vysokým školám
- Přiděluje prostředky krajům
- Stanovuje podmínky poskytování dotací soukromým školám a školským zařízením
- Kontroluje využití přidělených prostředků

Produkce vzdělávání

2.9.2. Zastoupení soukromých a církevních škol

Zastoupení soukromých a církevních škol a jejich žáků na jednotlivých úrovních vzdělávání v %

Školy	2006/07				2007/08				2008/09			
	Školy		Žáci		Školy		Žáci		Školy		Žáci	
	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní
Mateřské školy	1,5	0,5	1,1	0,3	1,6	0,5	1,1	0,3	1,7	0,5	1,2	0,3
Základní školy	1,5	0,9	0,5	0,5	1,5	0,9	0,6	0,6	1,6	1,0	0,6	0,6
Střední školy (ISCED 3 i 4)	21,9	2,5	13,6	1,6	22,7	2,5	13,7	1,6	23,2	2,5	14,0	1,7
Konzervatoře	11,1	11,1	5,8	4,9	15,8	10,5	7,2	4,9	16,7	11,1	7,3	5,2
Vyšší odborné školy	27,6	6,9	29,6	6,2	26,6	6,8	29,6	5,8	26,6	6,5	29,1	5,7
Vysoké školy	60,3	0	9,8	0	61,8	0	11,9	0	63,3	0	13,7	0

Pramen: ÚIV

Tabulka 8.5 Počet škol a školských zařízení podle typu zařízení a poskytovatele mimo VŠ v ČR
(v jednotkách a v %)

Typ školy a školského zařízení	ZISK	NNO+oNO	VERE	Celkem
Předškolní vzdělávání	67 (1,3 %)	59 (1,1 %)	5 048 (97,5 %)	5 174
Základní vzdělávání	41 (0,9 %)	69 (1,5 %)	4 449 (97,6 %)	4 559
Střední školy	323 (17,6 %)	108 (5,9 %)	1 405 (76,5 %)	1 836
Vzdělávání v konzervatořích	1 (5,6 %)	3 (16,7 %)	14 (77,7 %)	18
Vyšší odborné vzdělávání	52 (27,0 %)	19 (9,9 %)	121 (63,1 %)	192
Základní umělecké a jazykové školy	211 (29,1 %)	32 (4,4 %)	481 (66,5 %)	724
Zájemové a další vzdělávání	52 (1,0 %)	85 (1,6 %)	4 980 (97,4 %)	5 117
Školská výchovná a ubytovací zařízení	30 (3,9 %)	38 (5,0 %)	686 (91,1 %)	754
Zařízení pro výkon ústavní, ochranné výchovy	4 (1,5 %)	9 (3,4 %)	248 (95,1 %)	261
Školská poradenská zařízení	7 (3,4 %)	7 (3,4 %)	192 (93,2 %)	206
Školská zařízení školního stravování	171 (1,9 %)	103 (1,2 %)	8 535 (96,9 %)	8 809
Školská účelová zařízení	44 (10,7 %)	31 (7,6 %)	334 (81,7 %)	409
Celkem	1 003 (3,6 %)	563 (2,0 %)	26 493 (94,4 %)	28 059

Zdroj: (Prouzová, 2006), upraveno

Počet vysokých škol

	2001/0 2	2002/0 3	2003/0 4	2004/0 5	2005/0 6	2006/0 7	2007/0 8	2008/0 9
Veřejné vysoké školy	24	24	24	24	25	25	25	26
Státní vysoké školy	4	4	4	2	2	2	2	2
Soukromé vysoké školy ¹⁾	17	27	28	36	39	38	43	45
Celkem vysokých škol	45	55	56	62	66	65	70	73

Pramen: ÚIV

Financování školství

- V rozhodující míře z veřejných rozpočtů (státního, ÚSC)
- Normativní financování (1992) x financování na instituci – financování neinvestičních výdajů (investiční výdaje nenormativně)

Financování

Makroekonomické ukazatele školství

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
HDP v mld Kč v běžných cenách (sezónně očištěno)	2 464,9	2 577,6	2 812,8	2 982,2	3 218,7	3 533,6	3705,7
Veřejné výdaje na školství v mld Kč, v běžné ceny	108,5	115,9	123,0	130,3	142,8	153,0	151,0
Výdaje na školství v relaci k HDP v %	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4	4,3	4,1

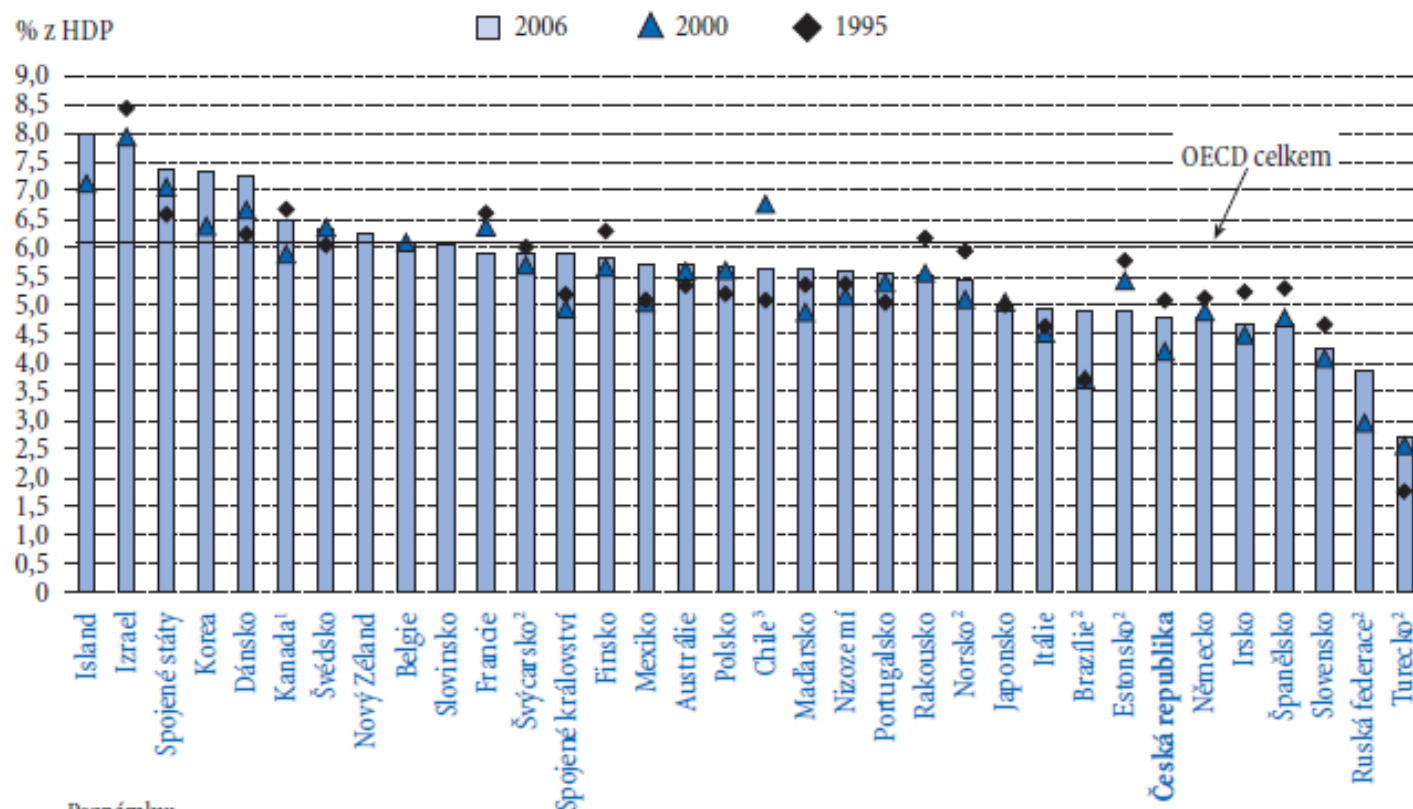
Pramen: ÚIV

¹⁾ Meziroční snížení výdajů v roce 2008 je dáno aplikací zákona 26/2008 Sb. Nevyčerpané prostředky organizačních složek státu se již nepřevádějí do rezervního fondu a nejsou tak zahrnuty ve výdajích za rok 2008.

Výdaje na vzdělávání jako procento HDP (1995, 2000, 2006)

(Investice do vzdělávání jako podíl vzhledem k HDP, jedná o výdaje do vzdělávání v soukromých i veřejných institucích z veřejných i soukromých zdrojů.)

Země OECD vydají v průměru na vzdělávání 6,1 % svého kolektivního HDP. Mezi roky 1995 a 2006 byl v téměř polovině z 28 zemí OECD a partnerských zemí s dostupnými údaji nárůst výdajů do vzdělávání nižší než nárůst národního důchodu.

Poznámky:

1. Údaje za rok 2005 místo 2006.
2. Pouze veřejné výdaje, ve Švýcarsku pouze výdaje na terciární vzdělávání.
3. Údaje za rok 2007 místo 2006.

Země jsou seřazeny sestupně podle celkových výdajů z veřejných i soukromých zdrojů.

Zdroj: OECD. Tabulka 2.1, Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2009)

Financování

Tabulka 1: Klasifikace výdajů na vzdělávání

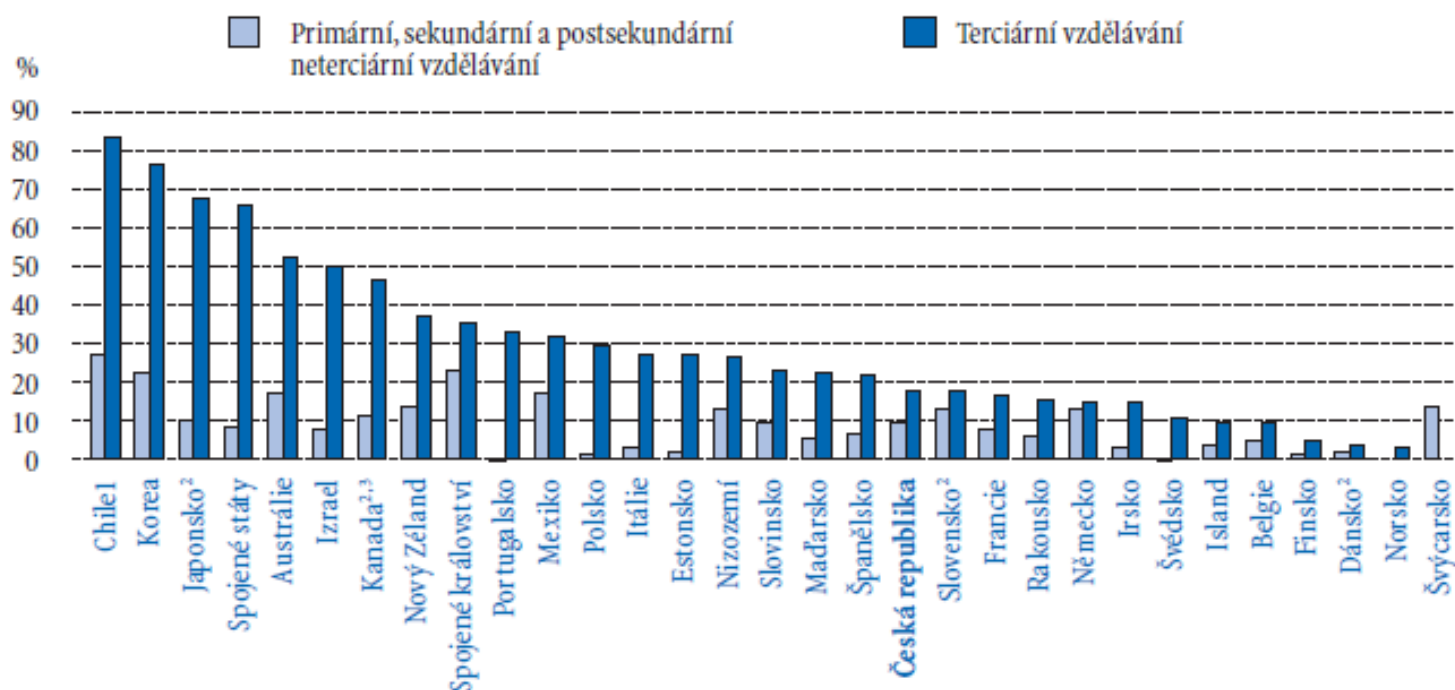
	Výdaje na vzdělávací instituce (např. školy, univerzity, administrativa ve vzdělávání, služby studentům)	Výdaje mimo vzdělávací instituce (např. soukromý nákup zboží a služeb souvisejících se vzděláváním, včetně soukromého vyučování)
Výdaje na vlastní vzdělávání	např. veřejné výdaje na vlastní vzdělávání ve vzdělávacích institucích	např. státní dotace na soukromé výdaje za učebnice
	např. dotované soukromé výdaje na vlastní vzdělávání ve vzdělávacích institucích	např. soukromé výdaje na učebnice a další školní pomůcky
	např. soukromé výdaje na školství	
Výdaje na výzkum a vývoj	např. veřejné výdaje na univerzitní výzkum	
	např. soukromé finanční prostředky na výzkum a vývoj ve vzdělávacích institucích	
Výdaje na školské služby jiného charakteru než vlastní vzdělávání	např. veřejné výdaje na služby, jako je školní stravování, doprava do školy, ubytování v kampusu	např. veřejné dotace na výdaje studentů spojené s životními náklady nebo dotace na zlevněné jízdné
	např. soukromé výdaje na platby za školské služby	např. soukromé výdaje spojené s životními náklady nebo dotace na zlevněné jízdné

	veřejné zdroje
	soukromé zdroje
	soukromé zdroje s veřejnou dotací

Podíl soukromých výdajů na vzdělávání (2006)

(Jedná se o podíl soukromých výdajů na vzdělávání z celkových výdajů na vzdělávání.)

V průměru více než 90 % všech výdajů na primární a sekundární vzdělávání pochází v zemích OECD z veřejných zdrojů, v žádné zemi s výjimkou Koreje, Spojeného království a partnerské země Chile se nejedná o méně než 80 %. Terciární vzdělávání je ze soukromých zdrojů financováno v mnohem větší míře, i když podíly soukromých zdrojů se v jednotlivých zemích velice liší. Pohybují se od méně než 5 % v Dánsku, Finsku a Norsku až do více než 40 % v Austrálii, Kanadě, Japonsku, Spojených státech a v partnerské zemi Chile. Stejně jako v případě míry graduace a míry vstupu do terciárního vzdělávání má zejména v Austrálii a na Novém Zélandu na podíl soukromých výdajů v terciárním vzdělávání vliv podíl počtu zahraničních studentů spolu se způsobem financování jejich studia.

Poznámky:

1. Údaje za rok 2007.

2. Některé vzdělávací úrovně jsou uvedeny v jiných.

3. Údaje za rok 2005.

Země jsou seřazeny sestupně podle podílu soukromých výdajů na terciární vzdělávací úrovni.

Zdroj: OECD. Tabulka B3.2a a B3.2b, Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2009)

Veřejné a soukromé výdaje na vzdělávání

- v průměru 91 % výdajů na primární, sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání pochází z veřejných zdrojů (země EU 93 %, **ČR 91 %**)
- v terciárním vzdělávání tvoří veřejné výdaje v průměru zemí OECD 73 % všech výdajů (země EU 81 %, **ČR 82 %**),
- v preprimárním vzdělávání tvoří soukromé výdaje v průměru 19 % všech výdajů (země EU 12 %, **ČR 9 %**)
- země OECD vydají v průměru 13,3 % svých veřejných výdajů na vzdělávání (země EU 12,2 %, **ČR 10,1 %**), z toho
 - na primární, sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání v průměru 9,0 % (země EU 8,1 %, **ČR 6,5 %**)
 - na terciární vzdělávání v průměru 3,1 % (země EU 2,9 %, **ČR 2,3 %**)

Proč poskytovat a
financovat veřejně?

Možné odpovědi...

- Společenské užitky (externality) (individuální versus společenské) – teorie LK
- Asymetrické informace
- Možnost vzniku monopolu
- Právo na vzdělání – spravedlnost při poskytování vzdělávání, rovnost v příležitosti na dosažení určitého druhu a stupně vzdělání => přístup k minimálnímu množství vzdělání (kolektivní statek) (listina základních lidských práv a svobod)

Listina základních lidských práv a svobod

Čl. 33:

- (1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
- (2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopnosti občana a možnosti společnosti též na vysokých školách.
- (3) Zřizovat jiné školy státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem, na takových školách se může vzdělání poskytovat za úhradu.
- (4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.

Čl. 25:

Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též právo na vzdělání v jejich jazyku.

Lidský kapitál

Vzdělávání a trh práce

Lidský kapitál

- Různé formy investic do lidí: školní a další vzdělávání, výdaje na zdravotní péči a výživu (zejména v rozvojových zemích).

„souhrn znalostí a dovedností člověka, které jsou vytvářeny školním vzděláváním, dalším vzděláváním v průběhu života a praxí“.

Lidský kapitál v ekonomické teorii

- Termín pro označení znalostí a schopností pracovníka.
- Merkantilisté, William Petty – vzdělání za jeden z důležitých faktorů pro ekonomický rozvoj
- Adam Smith – vzdělání – investice, která zvyšuje produktivní schopnost člověka a jeho celoživotní příjem.
- John Stuart Mill – vzdělání jednotlivců zvyšuje produktivitu práce a přináší kompenzaci za investice do vzdělání.
- Schultz a Becker – první pokus o změření míry návratnosti investic do vzdělání.
- Gary Becker – nejen na trhu, ale ve všech oblastech člověk porovnává výnosy a náklady každého rozhodnutí

Původní teorie lidského kapitálu

- Výška příjmů jednotlivce se odvíjí výhradně od jeho schopností a dovedností, ty zase od výše dosaženého vzdělání.
- Kritika: Schopnosti a dovednosti – vliv genetiky, kulturních a sociálních faktorů.
Vzdělání + další faktory – lepší schopnosti a dovednosti – vyšší příjmy (koeficient alfa 0,6 – 0,8)

Třídící hypotéza: Vzdělání nezvyšuje produktivitu jednotlivce

- Ale: formálně označuje již dané rozdíly mezi lidmi.
- Vzdělání – prostředek k třídění a filtrování lidí.

Výše mzdy podle dosaženého vzdělání

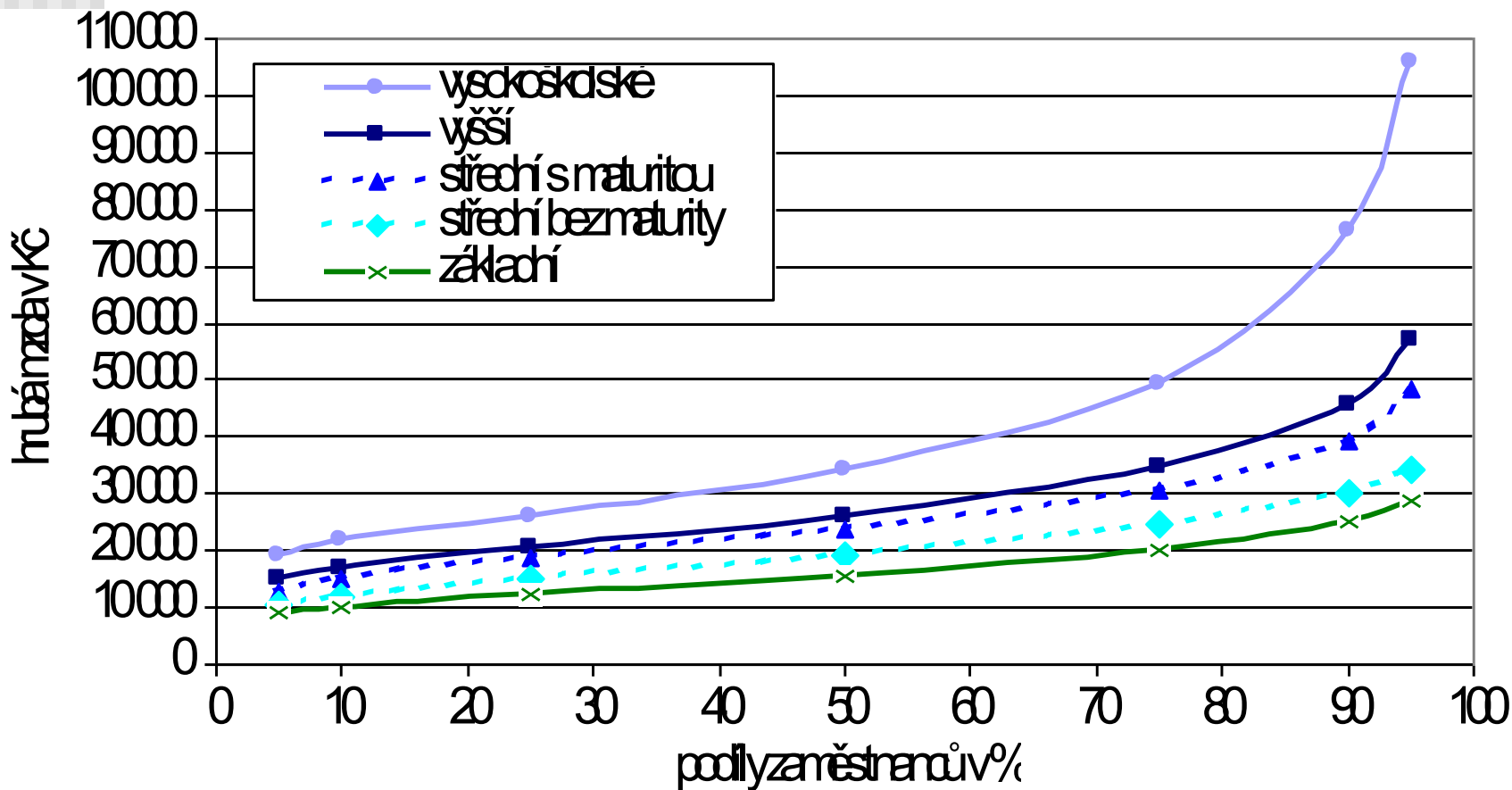
- příjmy rostou spolu s dosaženým vzděláním
 - muži s terciárním vzděláním vydělávají v zemích OECD o 56 % více než muži s vyšším sekundárním vzděláním, *v ČR se jedná o rozdíl 92 %*
 - ženy s terciárním vzděláním vydělávají v zemích OECD o 53 % více než ženy s vyšším sekundárním vzděláním, *v ČR se jedná o rozdíl 65 %*
- příjmy rostou spolu s věkem – *(odměňování ve školství)*
- příjmy žen jsou nižší než příjmy stejně vzdělaných mužů
 - *ženy s vyšším sekundárním vzděláním vydělávají v ČR o 21 % méně než muži,*
 - *ženy s terciárním vzděláním vydělávají v ČR o 32 % méně než muži*

Distribuce hrubých měsíčních mezd zaměstnanců podle vzdělání

ROK 2008

VZDĚLÁNÍ ZAMĚSTNANCE	Průměrná mzda	Mzdy v důležitých kvantilech						
		P5 5.percentil	P10 1.decil	P25 1.kvartil	P50 Medián	P75 3.kvartil	P90 9. decil	P95 95.percentil
CELKEM	26 349	10 935	12 805	16 854	22 217	29 368	40 332	52 319
základní a nedokončené	17 013	9 067	10 038	12 122	15 609	20 138	25 289	28 970
střední bez maturity	20 544	10 340	11 758	15 011	19 380	24 552	30 077	34 176
střední s maturitou	26 763	12 939	15 102	18 841	23 653	30 471	39 471	48 415
vyšší odborné a bakalářské	30 263	14 951	16 768	20 557	26 100	34 580	45 858	56 833
vysokoškolské	45 566	19 163	21 683	26 067	34 370	49 271	76 217	105 666
<i>n e u v e d e n o</i>	22 949	9 513	10 947	14 621	19 165	25 538	35 377	46 845

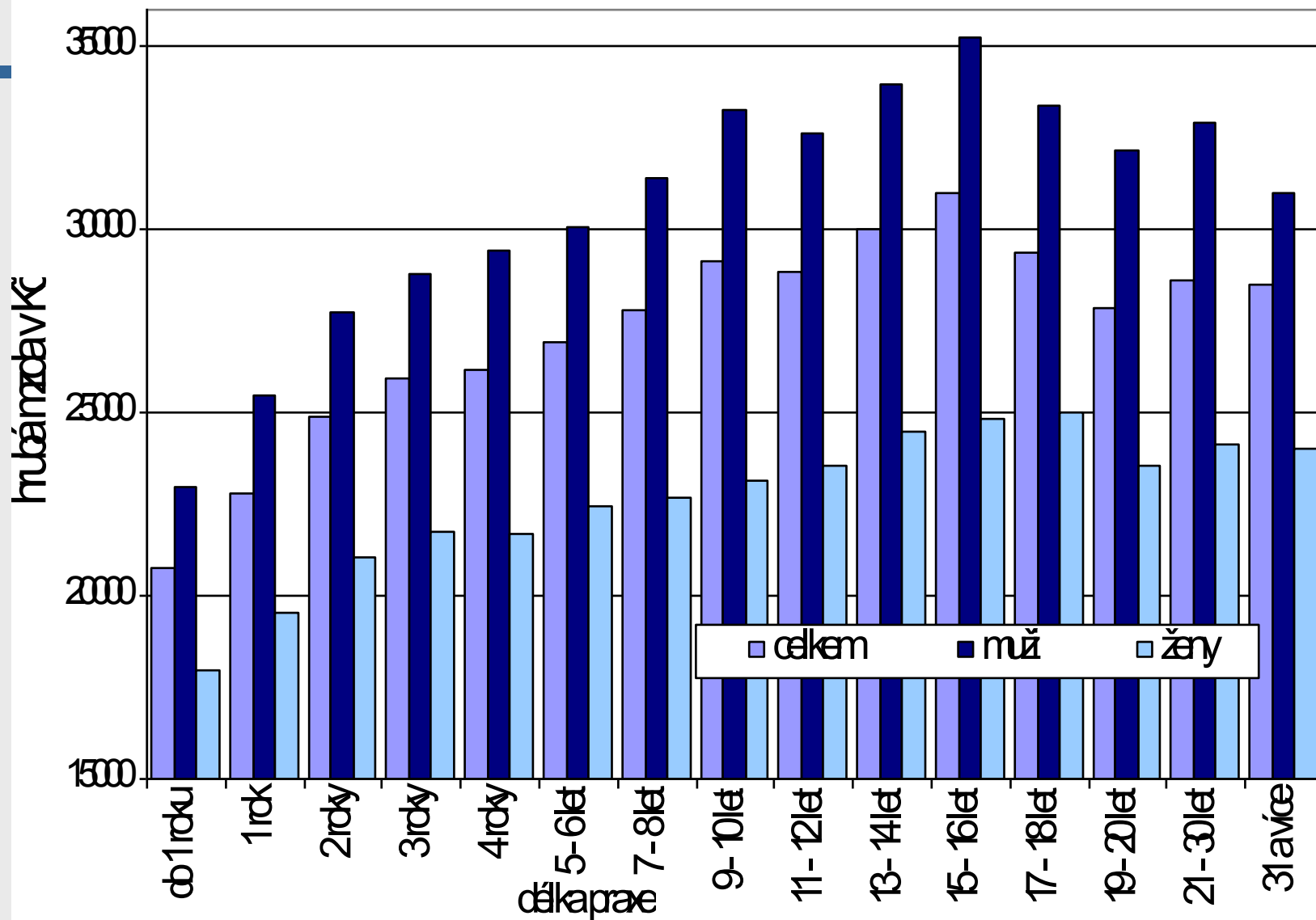
Distribuce mezd podle dosaženého vzdělání (v percentilech) v roce 2008

Výše mezd podle vzdělání

- [http://www.czso.cz/csu/2009edicnip/lan.nsf/t/C10035FA92/\\$File/310909C06.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicnip/lan.nsf/t/C10035FA92/$File/310909C06.pdf)
- <http://www.czso.cz/csu/2009edicnip/lan.nsf/p/3109-09> (podle KZAM)

Graf 4.9 Průměrné hrubé mzdy podle doby zaměstnání u jednoho zaměstnavatele v roce 2008

Kvantifikovatelnost LK – přístupy

- 1) nejvyšší dokončené vzdělání (ISCED)

(osoby ve věku 25-64 let, kteří dosáhli vyšší střední nebo vysokoškolské vzdělání/celkový počet osob ekonomicky aktivního věku)

- Nevýhody:
- Délka vzdělávání je v jednotlivých zemích různá
- Neměří žádné specifické znalosti a dovednosti – nezaměřuje se na obsah vzdělání

Někdy: počet let studia (Průměrná délka studia)

ISCED - Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

ISCED 0	pre-primární vzdělávání
ISCED 1	primární vzdělávání
ISCED 2	nižší sekundární vzdělávání
ISCED 3	vyšší sekundární vzdělávání
ISCED 4	postsekundární vzdělávání nikoli terciární
ISCED 5	první stupeň terciárního vzdělávání
ISCED 6	druhý stupeň terciárního vzdělávání

http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced

Školy

- Mateřské školy – od 3 do 6 let, v posledním roce musí být bezplatná docházka umožněna všem dětem, neposkytuje stupeň vzdělání, ISCED 0
- ZŠ – primární a nižší sekundární vzdělávání (ISCED 1 + 2); 9 let, absolvováním dosáhne ISCED 2A, speciální škola ISCED 2C
- SŠ – vyšší sekundární (ISCED 3) + postsekundární vzdělání ISCED 4 – nádstavbové studium; 3A maturitní zkouška
- Konzervatoře (ISCED 2, 3A, 5B) 5B – vyšší odborné vzdělání, 3A – maturitní zkouška
- VOŠ – vyšší odborné vzdělání, terciární vzdělávání (ISCED 5B)
- VŠ – ISCED 5A – bakalářské, magistercké; ISCED 6 doktorské.

Omezení prvního přístupu

- Požadavky na dosažení určitého stupně vzdělání se v jednotlivých zemích liší, není tedy zaručena totožná úroveň LK
- Nezahrnuje neformální formy vzdělání, kurzy, školení, atd.
- Nebere v úvahu opotřebení lidského kapitálu

Podíly obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání v letech 1997–2007

- v zemích OECD poklesl podíl obyvatel s nižším než vyšším sekundárním vzděláním o 7 procentních bodů (z 37 % na 30 %)
 - v zemích EU19 se jednalo o pokles ve výši 7 p.b. (z 36 % na 29 %) a v ČR o 6 p.b. (z 15 % na 9 %)
- v zemích OECD je podíl obyvatel s vyšším sekundárním vzděláním stabilní (43 %)
 - v zemích EU19 došlo k nárůstu o 1 p.b. (na 47 %) a v ČR k nárůstu o 3 p.b. (na 77 %)
- v zemích OECD vzrostl podíl obyvatel s terciárním vzděláním o 7 procentních bodů (na 27 %)
 - v zemích EU19 se jednalo o nárůst výši 6 p.b. (na 24 %) a v ČR o 3 p.b. (na 14 %)

2. Přístup – přímé testování dovedností

- IALS (International Adult Literacy Survey)
- Interview, testování je rozděleno na 3 části: literární gramotnost, dokumentová gramotnost, numerická gramotnost
- Alternativa PISA (Programme for International

IALS

Úroveň 1: schopen zjistit jednoduché a jednoznačné informace z jednoduchých písemných materiálů.

Úroveň 2: schopen nalézt informace založené na jednoduchém přirovnání vyžadující nízkou úroveň dedukce

Úroveň 3: schopen použít psané materiály k odvozování závěrů s ohledem na četné množství informací

Úroveň 4: schopen vyřešit mnohoznačné nebo nejednoznačné úkoly využitím komplexních informací

Úroveň 5: schopen řešit komplexní úkoly kombinující různé informace, které musejí být vyhledány v psaných materiálech

PISA

- Mezinárodní program hodnocení výsledků žáků v oblasti čtenářské, přírodovědné a matematické gramotnosti PISA je projekt Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v oblasti rozvoje lidských zdrojů, vzdělávání a školství. V současné době je považován za největší a nejdůležitější mezinárodní projekt v oblasti měření výsledků vzdělávání.

Cíle PISA

- Cílem projektu PISA je opakované zjišťování výsledků patnáctiletých žáků různých zemí v oblasti čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti. Jeho hlavním záměrem je poskytnout tvůrcům školské politiky v jednotlivých zemích informace o úspěšnosti a efektivitě jejich vzdělávacích systémů.
- Vzorový test 😊
http://www.uiv.cz/external/pisa_test/test.html

Přístupy..

- 3. Přístup - Ocenění schopností a dovedností na trhu práce prostřednictvím mzdy, umožňuje vypočítat průměrnou zásobu lidského kapitálu
- 4. Přístup – náklad na vytvoření lidského kapitálu

Investice do vzdělání

- Optimální investice –cost-benefit analýza
- Individuální/společenská návratnost investic do vzdělání
- Srovnání návratnosti investic do různých typů vzdělání, v různém čase, v různých zemích..

Faktory ovlivňující financování vzdělávání/účast na vzdělávání

- Společenská x individuální míra návratnosti investic do vzdělání
- Individuální užitky (výše mzdy, míra nezaměstnanosti, prestiž...)

SMN - Mezinárodní srovnání – obecné závěry (Psacharopoulos a Woodhall 1985, Psacharopoulos 1994, Woodhall 2001)

- Individuální míra návratnosti do vzdělání je vyšší než společenská míra návratnosti, zejména u terciárního vzdělávání
- Ze všech vzdělávacích stupňů je nejvyšší míra návratnosti do základního školství
- Míra návratnosti do vzdělání je vyšší v rozvojových zemích
- Míra návratnosti do lidského kapitálu je v rozvojových zemích, nikoli však nutně v zemích rozvinutých, vyšší než průměrná míra návratnosti do fyzického kapitálu

Faktory ovlivňující účast na vzdělání

- Výše mzdy
- Míra (ne)zaměstnanosti
- Ušlá mzda – nejvýznamnější individuální „investice“

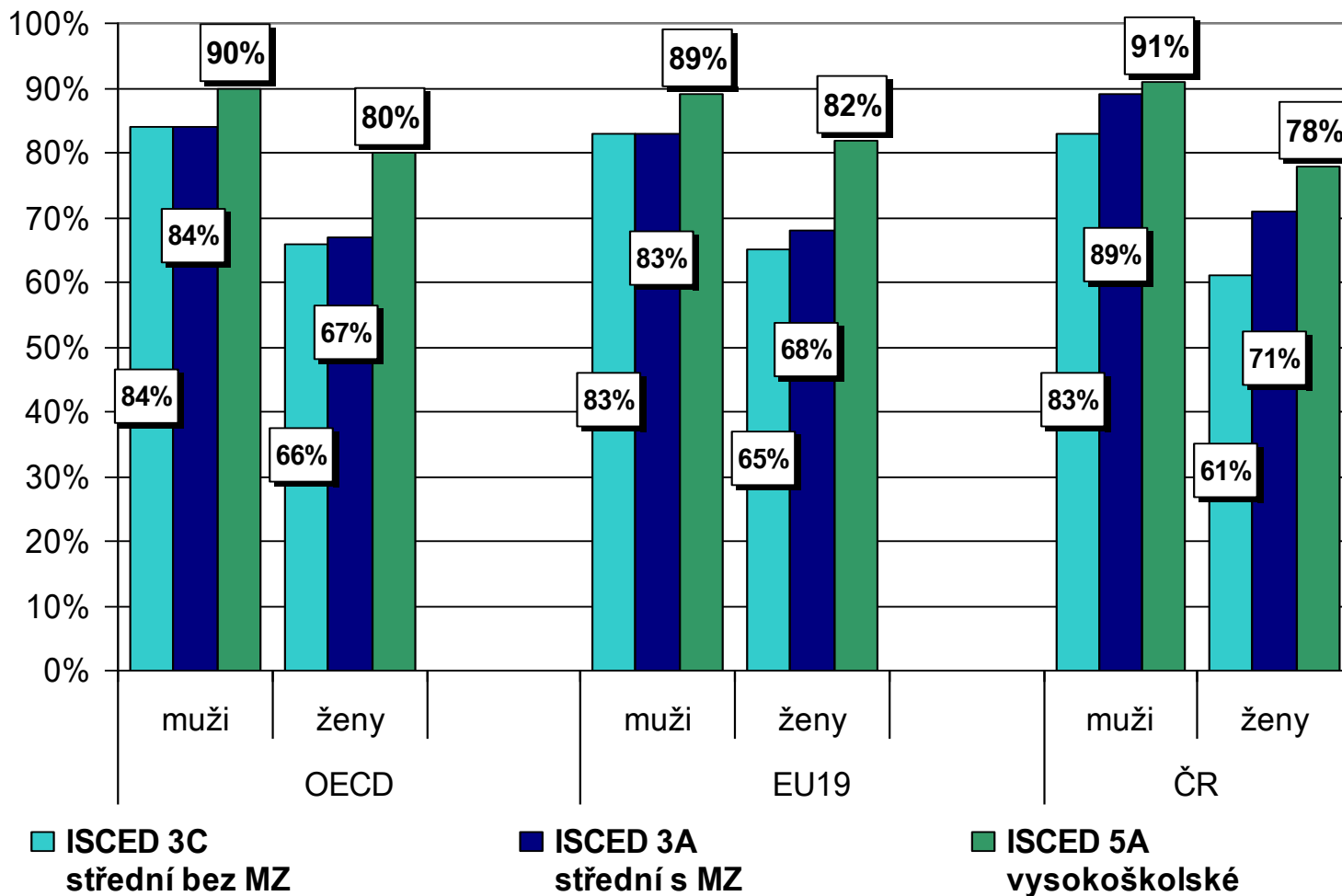
Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání

tab. č. 18

	k 30. 6. 2008		k 30. 6. 2009		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
uchazeči - celkem	297,9	100,0	463,6	100,0	165,7	55,6
z toho:						
bez vzdělání	2,2	0,7	2,4	0,5	0,2	11,0
zákl. vzdělání	93,9	31,5	130,2	28,1	36,3	38,7
vyučen	111,7	37,5	188,1	40,6	76,4	68,4
středošk. bez mat.	9,0	3,0	15,4	3,3	6,4	71,6
vyučen s mat.	11,7	3,9	21,0	4,5	9,3	79,8
gymnázium	9,1	3,1	13,0	2,8	3,9	42,6
SOŠ s mat.	45,1	15,1	69,9	15,1	24,8	54,9
vyšší vzdělání	1,5	0,5	2,6	0,6	1,1	74,1
vysokoškolské	13,7	4,6	20,9	4,5	7,2	52,7

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Míra zaměstnanosti a dosažené vzdělání

Výpočet individuální míry návratnosti

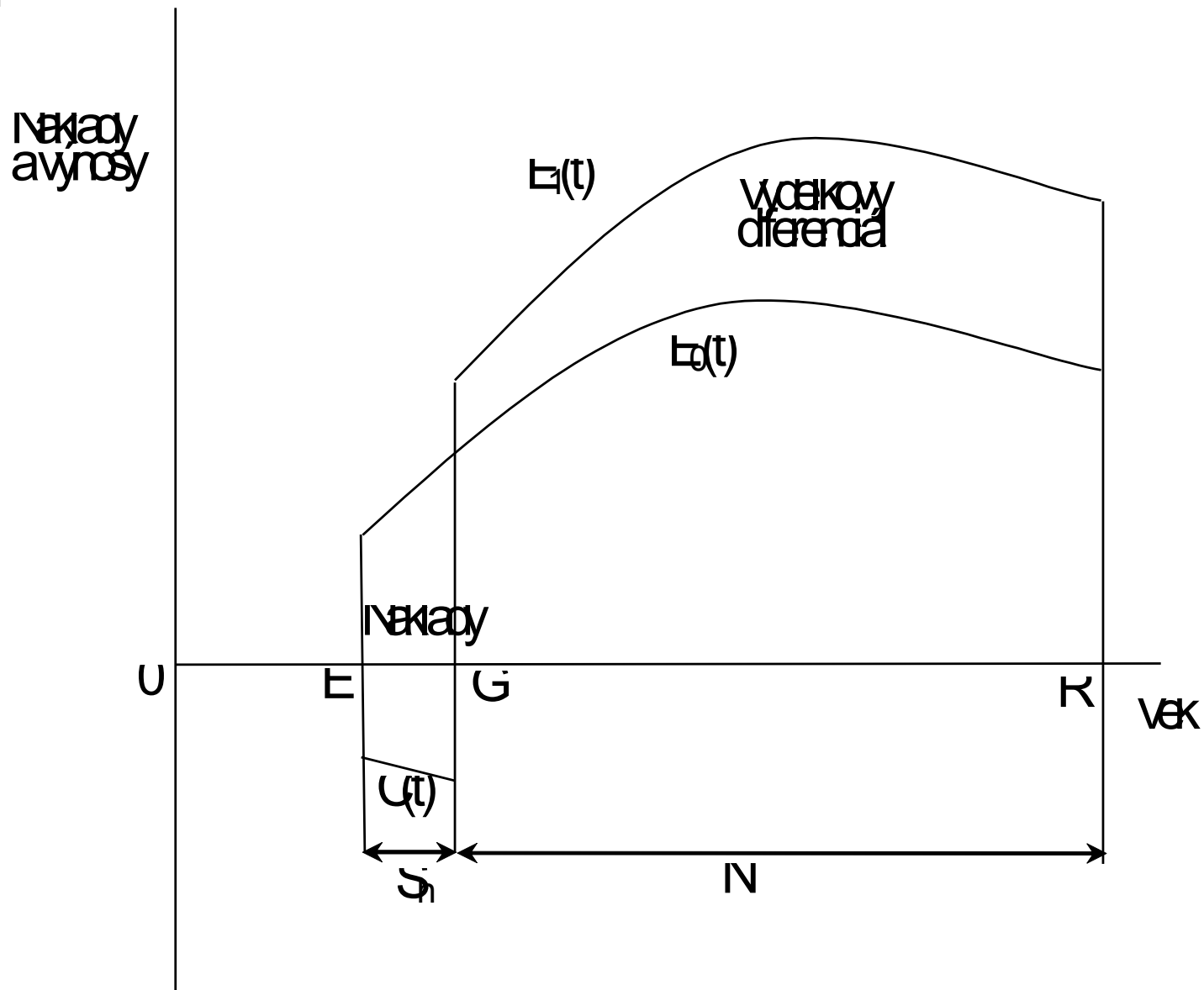
- Mincerova rovnice
- Proměnné: náklady (přímé, ušlé příjmy), výnosy, věk (délka ekonomické aktivity), doba studia

Příslušná rovnice finančních toků je:

$$\sum_{t=G-E}^{R-E} [E_1(t) - E_0(t)] (1+r^*)^{-t} - \sum_{t=1}^{G-E} [E_0(t) + C(t)] (1+r^*)^{-t} = 0$$

- kde
- $E_0(t)$ = výdělková funkce pro předterciární vzdělání
 - $E_1(t)$ = výdělková funkce pro terciární vzdělání,
 - $C(t)$ = funkce přímých nákladů,
 - E = věk začátku terciárního vzdělávání,
 - G = věk při ukončení terciárního vzdělávání,
 - R = věk při odchodu do penze,
 - r^* = míra návratnosti investice do vzdělání
 - s_h = délka terciárního vzdělání $s_h = G - E$
 - N = roky pracovního života vysokoškolačka... $N = R - G$

Průběh výdělků v závislosti na věku a vzdělání

Přesnější výsledky dává rovnice

$$r^* = \frac{\ln(AE_i) - \ln(AE_j)}{S_i}$$

Předpoklady efektivního využití LK

- Flexibilní trh práce
- Flexibilní školství
- Celoživotní vzdělávání

Flexibilní trh práce

- Rychlost s jakou se dokáže přizpůsobit ekonomickým šokům (strukturální nezaměstnanost)
- Ukazatelé institucionálního prostředí, ovlivňující utváření S a D
- FTP – přizpůsobení, které zajistí vysokou zam., nízkou u , nízkou i , plynulý růst důchodů.

Charakteristiky TP

- Mzdová flexibilita
- Flexibilní pracovní doba
- Mobilita pracovní síly (geografické + APZ)
- Indikátory: ukazatel míry dlouhodobé nezaměstnanosti

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (v % pracovní síly)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU-27	4,0	3,9	4,0	4,1	4,2	4,1	3,7	3,0
EU-15	4,9	4,8	4,4	3,9	3,4	3,1	3,1	3,3	3,4	3,4	3,2	2,8
Belgie	5,7	5,4	5,6	4,8	3,7	3,2	3,7	3,7	4,1	4,4	4,2	3,8
Bulharsko	9,4	12,1	12,0	8,9	7,2	6,0	5,0	4,0
Česká republika	2,0	3,2	4,2	4,2	3,7	3,8	4,2	4,2	3,9	2,8
Dánsko	1,8	1,5	1,3	1,1	0,9	0,9	0,9	1,1	1,2	1,1	0,8	0,6
Estonsko	4,2	5,0	5,9	6,0	5,4	4,6	5,0	4,2	2,8	2,3
Finsko	..	4,9	4,1	3,0	2,8	2,5	2,3	2,3	2,1	2,2	1,9	1,6
Francie	4,5	4,6	4,5	4,1	3,5	2,9	3,0	3,5	3,8	3,8	3,9	3,3
Irsko	7,0	5,6	3,9	2,4	1,6	1,3	1,3	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4
Itálie	7,3	7,3	6,8	6,7	6,3	5,7	5,1	4,9	4,0 ^b	3,9	3,4	2,9
Kypr	1,2	0,8	0,8	1,0	1,2	1,2	0,9	0,7
Litva	7,5	5,3	6,0	9,3	7,2	6,0	5,8	4,3	2,5	1,4
Lotyšsko	7,9	7,6	7,9	7,2	5,5	4,4	4,6	4,1	2,5	1,6
Lucembursko	0,8	0,9	0,9	0,7	0,6	0,6	0,7	0,9	1,1	1,2	1,4	1,3
Maďarsko	5,2	4,5	4,2	3,3	3,1	2,6	2,5	2,4	2,7	3,2	3,4	3,4
Malta	4,4	3,7	3,3	3,2	3,4	3,4	2,9	2,6
Německo	4,2	4,7	4,7	4,2	3,8	3,8	4,0	4,6	5,5	5,7 ^b	5,5	4,7
Nizozemsko	3,0	2,3	1,5	1,2	0,8	0,6	0,7	1,0	1,6	1,9	1,7	1,3
Polsko	..	5,0	4,7	5,8	7,4	9,2	10,9	11,0	10,3	10,2	7,8	4,9
Portugalsko	3,3	3,2	2,2 ^b	1,8	1,7	1,5	1,7	2,2	2,9	3,7	3,8	3,8
Rakousko	1,2	1,3	1,3	1,2	1,0	0,9	1,1	1,1	1,3 ^b	1,3	1,3	1,2
Rumunsko	3,1	3,7	3,3	4,6	4,3	4,8	4,0	4,2	3,2
Řecko	5,2	5,3	5,8	6,5	6,1	5,5	5,3	5,3	5,6	5,1	4,8	4,1
Slovensko	6,5	7,8	10,3	11,3	12,2	11,4	11,8	11,7	10,2	8,3
Slovinsko	3,4	3,4	3,3	3,3	4,1	3,7	3,5	3,5	3,2	3,1	2,9	2,2
Španělsko	9,4	8,7	7,5	5,7	4,6	3,7	3,7	3,7	3,4	2,2 ^b	1,8	1,7
Švédsko	2,7	3,1	2,6	1,9	1,4	1,0	1,0	1,0	1,2	1,4 ^b	1,1	0,8
Velká Británie	3,1	2,5	1,9	1,7	1,4	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,2	1,3

Poznámka: b – přerušení časové řady.

Pramen: EUROSTAT – Population and Social Conditions, Labour Market, k 8. 7. 2008.

-
- http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2009p1/26.pdf

Flexibilní školství

- Odpovídá potřebám a požadavkům trhu práce (včetně absolventům)
- Opatření:
- Makro úroveň – strategie+ koncepce (PISA, Lisabonská strategie)
- Mikro – spolupráce vzdělávacích institucí a zaměstnavatelů – strukturální u
- Indikátory: míra nezaměstnanosti absolventů, podíl absolventů na rekvalifikaci, vykonání profese absolventa neodpovídající kvalifikaci.

Soulad kvalifikace s profesí

A – úplná shoda – *absolvent byl pro uvedenou činnost (práci) v některém z oborů skupiny přímo připravován.*

B – částečná shoda – *absolvent nebyl připravován přímo pro uvedenou činnost (práci), ale jeho uplatnění v dané činnosti je značně logické* (odpovídající neboli přiměřené – např. absolvent skupiny strojírenství pracuje jako důlní či hutní technik).

C – dílčí neshoda – *absolvent nebyl připravován pro uvedenou činnost (práci) v žádném oboru skupiny*, ale jeho uplatnění v dané činnosti *lze alespoň vzdáleně akceptovat*, není v protikladném vztahu s jeho přípravou (absolvent skupiny strojírenství, stavebnictví apod. oborů SOŠ pracuje jako obchodní agent, celník apod. – lze předpokládat, že toto uplatnění poskytuje alespoň v části případů možnost dílčího uplatnění získaných znalostí a dovedností).

D – hrubá neshoda – *uplatnění absolventa v dané činnosti (práci) je v protikladu s jeho přípravou*, absolvent vůbec nevyužívá své kvalifikace, v této činnosti nemá co pohledávat (např. absolvent skupiny strojírenství nebo stavebnictví pracuje jako barman, kuchař či jako sekretářka).

Úplná shoda

Hodnoty podílu úplné shody dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání se liší v jednotlivých skupinách oborů. Z těch, které dosahují vysokých hodnot úplné shody je na prvním místě potřeba uvést skupinu **zdravotnických oborů** se **73 %** podílem EAO, kteří pracují v zaměstnáních, které plně odpovídají jejich kvalifikaci. U mladých lidí ve věku 20-24 let je tento podíl ještě vyšší – **77 %**. Vyšších hodnot úplné shody dosahují absolventi skupiny **Osobní a provozní služby**, ale jejich počet je velice nízký (možnost hodnocení je tedy omezena).

Nejčtetnější skupina oborů **Ekonomika a administrativa**, zahrnuje čtvrtinu všech EAO, dosahuje také poměrně vysoké hodnoty úplné shody – **58 %**. Za příznivé považujeme i dosažené úrovně v skupinách **Obchod (53 %)**, **Gastronomie, hotelnictví a turismus (52 %)** i v **Pedagogika, učitelství a sociální péče (52 %)**.

Naopak **nejnižší hodnoty úplné shody** se nacházejí ve skupině oborů **textilní a kožedělné výroby**. Lidé s tímto vzděláním (20-29letí stejně tak jako ekonomicky aktivní obyvatelé jako celek) se jen ve velmi malé míře uplatňují ve svém oboru vzdělání, a pracují v jiných činnostech, které buď částečně, nebo vůbec neodpovídají jejich dosaženému vzdělání.

Nízká shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání je i ve skupinách **strojírenských (13 %)** a **potravinářských (17 %) oborů** a v **zemědělství (22 %)**. Nejvíce znepokojivá je situace ve strojírenských oborech a od posledního šetření shody v roce 2001 se nezměnila, v případě 20-24letých absolventů ještě poklesl podíl případů úplné shody z **8 %** na **5 %** nyní.

Hrubá neshoda

Nejpříznivější situace (nejnižší hodnota hrubé neshody) ze sledovaných skupin oborů je ve skupině **Zdravotnictví (10 %)**, hned po skupině **Osobní a provozní služby (3 %)**.

Zdravotnické obory patří mezi obory s nejvyššími podíly úplné shody, což vyplývá i ze specifického charakteru jejich vykonávané činnosti.

Poměrně dobrá situace z hlediska hodnocení hrubé neshody je i ve skupinách **ekonomických (25 %)**, **gastronomických (25 %)**, **strojírenských (27 %)** a **elektrotechnických oborů (27 %)**. Čtvrtinový podíl absolventů patřících do kategorie hrubé neshody je příznivý zejména pro skupinu strojírenských oborů, u které je ale podíl absolventů v úplné shodě velice nízký.

Nejvyšší hodnota hrubé neshody je ve skupině oborů **Umění a užité umění (49 %)** a ve skupině **textilní a kožedělná výroba (46 %)**. Vyšší hodnoty jsou i ve skupinách zemědělských a hornických oborů. Kromě skupiny **Zemědělství a lesnictví** se jedná o málo četné skupiny maturitních oborů.

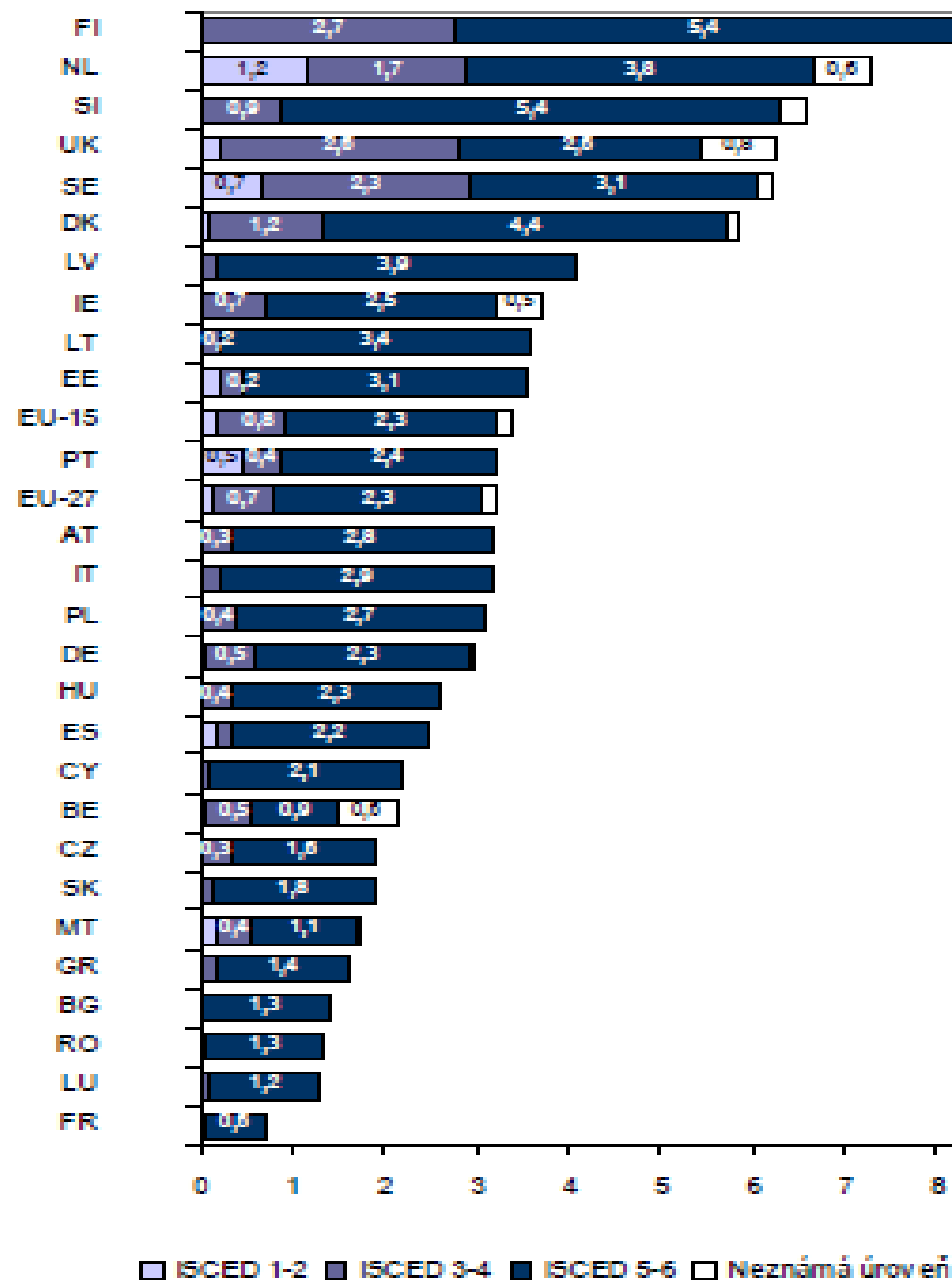
Studie

- Doležalová, Vojtěch, Shoda
dosaženého vzdělání a
vykonávaného zaměstnání (2005)

Celoživotní vzdělávání

- Nutnost CŽV
- Formální, neformální
- Strukturální nezaměstnanost, umocněno demografickým vývojem
- Indikátory: podíl osob účastnících se CŽV, kvalitativní hodnotící úrovně dosažených znalostí a dovedností (počítačové dovednosti)

Obrázek 17: Podíl účastníků jednotlivých stupňů formálního vzdělávání v populaci 25–64 let (2007, %)

Pramen: EUROSTAT (2007b), vlastní výpočty.

Probíhající diskuse a další vývoj

- Rámcové vzdělávací programy (kurikulární reforma)
- Státní maturity, www.novamaturita.cz
- Reforma terciárního vzdělávání, <http://www.reforms-msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/>
- Reforma veřejné správy – zřizovatelské a správní kompetence v působnosti krajů a obcí x koncepční kompetence, rozhodující kompetence finanční => problémy s financováním regionálního školství
- Optimalizace škol
- Další vzdělávání (celoživotní vzdělávání)